

x in de kantlijn betreft de vraag
- " " " " " het antwoord

N A D R U K V E R B O D E N !

Te beginnen met Goede Vrijdag 8 April zijn voortaan onze Vrijdagavond-bijeenkomsten weer in het Gebouw "KEN U ZELVEN", de Ruijterstraat 41, aanvang 20.15 u. precies. Entreprijs 50 cents. K O M T A L L E N.

Goeden avond vrienden,

Aan het begin van de bijeenkomst moet ik als gebruikelijk U nog er op wijzen dat wij niet onfeilbaar ofwel alwetend zijn. Helaas onttrekken deze beide begerenswaardige eigenschappen zich nog steeds aan ons pogen ze te bereiken. Op grond daarvan moet ik U nogmaals er op wijzen dat alleen zelfstandig denken voor U een redelijk resultaat van een bijeenkomst waarborgt. Inzoverre er problemen worden gesteld Uwerzijds, kunnen wij helaas niet alle zonder meer behandelen. De eerste die voor uitsluiting in aanmerking kwamen en dus niet beantwoord zullen worden, zijn die van zuiver persoonlijk karakter. Verder zullen wij ons ook van debat, vooral op godsdienstige basis, proberen te onthouden. Dan heb ik hier nog een mededeling van meer organisatorische aard. Wij bevinden ons op het ogenblik kort voor het Paasfeest en wij hebben dientengevolge gemeend deze dagen niet geheel ongemerkt voorbij te mogen laten gaan. Zo zal de volgende bijeenkomst worden gewijd aan een speciale Paasherdenking, waarbij het karakter van Paasfeest, zowel als Goede Vrijdag, op verschillenderlei wijze zullen worden onder de loupe genomen. Dit betekent wel dat het niet mogelijk zal zijn op deze avond een ruime reeks vragen af te werken. Het zou ook event. kunnen betekenen, wanneer de sfeer althans daarvoor dienstig is, dat wij sprekers uit de oudheid kunnen bereiken die ons, hetzij direct hetzij via een ander, enige accuratere details doorgeven omtrent de tijden waarin Jezus leefde etc. Wij kunnen dit echter nog niet zeker beloven; wij zullen alles doen om het in ieder geval tot stand te brengen. Dan meen ik verder over te kunnen gaan tot de orde van de dag. Maar voor mijzelf heb ik een onderwerp gekozen dat sommigen Uwer misschien wat erg godsdienstig in de oren zal klinken. Ik zou met U willen spreken over DE BETEKENIS VAN JEZUS DOOR ALLE EEUWEN HEEN. Uiteindelijk, wanneer we iemand herdenken, dan kunnen we dat niet voorbij laten gaan zonder ook aandacht te besteden aan hetgeen hij betekent voor de wereld. En dan moeten we in de eerste plaats natuurlijk de grote gestalte, die de grondslagen van de hele huidige beschaving heeft gelegd - dan laat ik alle geestelijke verdiensten nog buiten beschouwing - een ogenblik de aandacht waardig keuren. Als Jezus begint met Zijn werk, wanneer Hij nog leeft op aarde, dan is Hij in de eerste plaats een Bevrijder der verdrukten in stoffelijke zin. Een mens is zo snel door zijn omgeving geboeid en gebonden en kan zich van een innerlijke ontevredenheid niet langer bevrijden. Het leven is drukkend en zwaar, hij kan niet meer tegen de dingen op en vervalst in een treurig en somber bestaan dat geen vreugde, geen persoonlijkheid, geen eigen bestaan meer kent. Wat Jezus leert is nu juist een weg om hieraan te ontkomen. Hij toont de mens - en zeggen wij dat zuiver stoffelijk, dan is het ook al heel belangrijk - een psychologische benadering van het eigen wezen, waardoor hij ontsnappen kan aan de gedachte dat de omstandigheden hem zonder meer beheersen. Hij geeft de mens daarvoor in de plaats het begrip van leven en levensomstandigheden, esoterische wijsheid, Hij geeft hem een doel. En Jezus, die leeft op aarde, is de Prediker der armen. Zelf is Hij niet arm, maar Zijn werk is werk voor de armen. Wanneer Hij sterft, dan sterft Hij natuurlijk voor de mensheid en niet voor een bepaald deel ervan. Maar meer zijn het de armen, de twijfelmoedigen, die het eerst getroffen worden hierdoor, die het eerst de betekenis begrijpen van al wat er zich hier afspeelt. De eerste Christengemeenschappen worden gevormd. O zeker, een zeer interessant sociaal verschijnsel, de poging om een werkelijk christelijke gemeenschap te stichten, maar het lukt niet, omdat de mensen dat niet kunnen handhaven; die kunnen het niet bolwerken, die vallen uit elkaar, de uiterlijke verschijning, de organisatorische vorm als het ware, verwatert en verwaast al heel gauw. Aan alle kanten gaan de mensen, die geleerd hebben over Jezus en Z'n leven, die gehoord hebben over Z'n wonderen, uit en ze spreken met de slaven, met de bedrukten, met degenen die geen raad meer weten met zichzelf of met hun leven. Zo komen de eerste Christengemeenschappen, de gemeenschappen die niet meer gebaseerd zijn in de eerste plaats op een werkelijk gezamenlijk leven, waarbij ieder gelijke rechten en gelijke plichten heeft en niemand een bezit buiten de gemeen-

schap. Dat wordt al heel gauw over boord gegooid, daar is de mens niet rijp voor. Maar gemeenschappen die elkaar troosten en bijstaan, die voor elkaar iets over hebben en die in de broederschap van het Christendom langzaam maar zeker een weg vinden naar een eigen wezen, een eigen persoonlijkheid, een besef dat zich eindelijk eens uitstrekt over de grenzen van keizers' of 's meesters goedgunstigheid en de bekrompen beperktheid van een paar goden die uiteindelijk toch maar beelden zijn. Wat totnogtoe alleen aan enkelen was voorbehouden, het verwerven van een inzicht in de wereld, in de cosmos, begint onder deze eerste Christenen een normaal deel te worden van het leven der armen, der eenvoudigen vooral. Dat het hiermee een vorm verwerft die voor de verstandsmens niet altijd acceptabel is, is begrijpelijk. Per slot van rekening, geloof is de werkelijke factor die telt in deze dagen. Het gaat zover, dat vele Christenen fanatici zijn, die jubelend zich door de leeuwen willen laten verscheuren, alleen maar om daardoor in het hemelrijk te komen. Ik voor mij, respecterende de moed die zij ongetwijfeld hadden toen zij tot deze daad kwamen, kan hen niet op een hogere trap beschouwen dan de dansende Derwisjen die in de heilige oorlog probeerden om ten koste van eigen leven en bestaan, tegenstanders te doden. Per slot van rekening daar is niet zo'n groot verschil. Maar respect moeten we hebben voor degenen die alles droegen, slavernij, gevangenschap, strijd met een ieder, omdat zij een ideaal van de grote broederschap in zich droegen die Jezus aan de wereld had gepredikt. Dan komen er tijden waarin het Christendom een machtsmiddel wordt. Godsdienst, mijne vrienden, wordt maar al te vaak tot machtsmiddel. En er zijn tijden dat de geestelijkheid een politiek spel speelt, dat in de ogen van iemand die de stof als secundair belang beschouwt, op z'n minst genomen zeer lichtzinnig is. Ze strijden om prioriteiten, ze vechten over woorden, ze debatteren ernstig over kleinigheden, maar ondertussen groeit het zaad van het Christendom verder. En terwijl de groten twisten, zijn het de monniken en de eenvoudige Christenen die in woestenijen hun kloosters stichten, die vruchtbaarheid brengen waar eens barre grond was. Terwijl de groten in statige optochten door de steden trekken, keizers ontvangen en koningen kronen, zijn er de leraren bezig en zij brengen de wetenschap verder en verder onder de volkeren der aarde. Denk niet dat ik de nadruk wil leggen op het noodzakelijke van het Christendom. Maar wanneer er geen Jezus geleefd zou hebben, zouden er dan zoveel scholen zijn? en zouden er ziekenhuizen zijn? Zou er zoveel van de oude schatten van wijsheid bewaard zijn geworden? Dat is alleen maar zuiver stoffelijk gezien, ik zeg, over de geest praat ik nog niet eens. Wie drukt Z'n stempel op de gehele samenleving? Jezus. Wanneer we schrijven 800 of 1500 na Chr. en wij kijken naar de wereld, we kijken naar het Westen, naar Europa, dat zich dan toch superieur achtend, de bakermat van het Christendom genoemd kan worden, wat zien we dan? Boven alle laagheid en kleinheid der mensen, staat steeds weer één grote figuur: Jezus van Nazareth die in Zijn leer van liefde niet alle mensen kon brengen tot de zelfverloochening die noodzakelijk is, maar die wel in staat was - en dat is belangrijk - om enkelingen op te voeren ver boven hun eigen vermogen en kunnen, om ze als het ware te inspireren tot daden van goddelijk licht en inzicht, waardoor ze de wereld vreugde, vrijheid, vooruitgang boden. Zeker, er zijn veel treurige dingen gebeurd in het Christendom, ik ben het met U eens. Er zijn pausen geweest die even vaardig de sluipmoordenaar uitzonden, als ze zelf de giftnaald of de giftbeker hanteerden. Ik geef het toe. Er zijn dwepers geweest die de kostbaarste kunstwerken der oudheid verbrandden, omdat ze niet christelijk of niet zedig genoeg waren. Ik geef het toe. Men heeft mensen gemarteld en verbrand, omdat ze geen Christen waren, men heeft er honderden voor over de kling gejaagd. Ik geef het toe. Maar zeg mij eens, is dat inhaerent aan Jezus, is dat een specifiek christelijk verschijnsel? Laten we dan eens ergens anders gaan kijken. Hoe is het dan gegaan met Mohammed? Werd daar geen geweld gepleegd? Gaat U kijken bij al die andere godsdiensten, de hele wereld door; kijk desnoods in de Reformatie als U dat wilt, waarin degenen die dachten het christelijk licht opnieuw gevonden te hebben, zuiverder dan ooit tevoren, niet anders konden, dan door het gepeupel de beelden te laten bestormen en kunstwaarden van onvergelijkelijke grootte te vernietigen. Beeldenstormers zijn er altijd geweest, in alle tijden, bij alle volkeren. Dat kunnen we zeker niet Jezus in de schoenen schuiven, dat Hij dat heeft gedaan. De negatieve kanten die we overal vinden, die mogen we wegschrapen. Dan gaan we kijken, wat is er dan verder? De bouw van kerken en kloosters, waar U het misschien niet helemaal mee eens bent? Ja maar m'n waarde mensen, in het oude Indië en in het oude Egypte daar werden toch ook kerken en kloosters gebouwd. Dat schijnt nu eenmaal de weg der mensen te zijn. Wat geeft Hij aan de wereld wat dan zo belangrijk is, dat Hij vandaag aan de dag nog als de eerste Kracht op de wereld moet worden gezien? als de grote lichtbrengende Geest voor het gehele Westen en een groot deel van het Oosten? Het is simpel genoeg: Hij leert zelfverloochening en geeft gelijktijdig een weg aan om uit de benardheid van het stoffelijke te ontsnappen, tot het eeuwige, dat voor ons allen, waar we ook zijn, de bevrijding betekent uit alle moeilijkheden en van alle problemen. Jezus betekent ook in deze tijd iets, meer dan de meesten zelfs denken. Uw wetten, hoe zijn ze niet uiteindelijk door het Christendom steeds weer

hervormd totdat ze van het Christendom zonder meer niet eens meer te scheiden zijn. Uw scholen, Uw liefdadigheidsinrichtingen, Uw sociaal bestel, zouden die allemaal mogelijk zijn zonder een Christendom en zonder Jezus? O ja, ik hoor daar eentje antwoorden in gedachte: nou, natuurlijk zou dat bestaan, want dat is de ontwikkeling der mensheid. Neen, de ontwikkeling der mensheid is die van het egoïsme. En Jezus heeft juist aan de eenvoudigen en de kleine mensen de kans gegeven om met een ideaal in hun hart zich in te zetten voor de mensheid en de eeuwigheid tegelijk. Hij heeft een kracht losgemaakt die lange tijd geketend was. Hij is de bevrijder geweest, ook voor deze wereld van nu, waar U zo somer over denkt, met haar oorlogen, met de wapens die gezegend worden etc. Ach dat zijn de gebruiken der mensen, maar dat er mensen zijn die alles, zelfs zichzelf willen offeren om een oorlog, om een doodslag te voorkomen; wanneer er mensen zijn die voor de eerste de beste vriend in de bres springen wanneer hij in nood is, dat is voor een groot gedeelte te danken aan het Christendom en dus aan Jezus. Wie zou dit hebben kunnen voorzien toen lang geleden een politiek spel werd gespeeld tussen een Joodse vorst met invloed aan het Romeinse Hof en een landvoogd, die er toch al niet al te goed opstond? Wie zou gedacht hebben dat de veroordeling door het Sanhedrin het begin was van een nieuwe periode? Jezus zelf moet het geweten hebben, want ik geloof niet dat Hij anders een zo zwaar lijden, een zo'n verschrikkelijk, zo'n oneerbaar iets ook, over Zich zou laten gaan en maar zou aanvaarden. Hij moet geweten hebben wat het resultaat zou zijn. En wanneer mens en geest, zelfs nu, bijna 2000 jaren later reeds, terugzien op de figuur van Jezus en ze zien de banden die allereerste gevlochten zijn door de gehele mensheid totdat het Christendom zelfs zijn invloed deed gelden in het Boeddhisme, dat zelfs de heidenen met hun toverpraktijken, niet geheel konden ontkomen aan de ideologie van het Christendom, dan moeten wij zeggen: zo groots hadden wij het ons niet voorgesteld. Het begon met een schijnbare ondergang. Jezus stierf, honderden, duizenden Christenen werden afgemaakt als beesten. Het ging verder met een steekspel. Wie is de primaat in de kerk, de bisschop van Rome of die van Bizantium? Wie heeft gelijk Ambrosius of Arminius? Wie heeft het recht om zonden te vergeven? en mag een priester gehuwd zijn? Steekspelen, meer niet, maar steekspelen die rond zich een publiek verzamelden dat door het beschouwen van de opzichzelf misschien betrekkelijk waardeloze strijd, toch kennis namen van de grote gedachten die lagen in het Christendom. Niet voor niets, vrienden, is op het ogenblik nog de bibliotheek van het Vaticaan een van de meest uitgebreide en meest waardevolle die er ter wereld ooit gevonden zijn. Wat dat betreft is Rome bijna gelijk aan Alexandrië, Alexandrië dat door het vuur werd verteerd en waar in het vuur de wijsheid der Ouden grotendeels teloor ging. Ik ken maar één bibliotheek op deze wereld die ik gelijkwaardig zou willen noemen, dat is die van Lhasa. Dat is niet zonder iets gekomen, dat is niet een kwestie van allerhand onbetekende kleine dingen. Zeker, een boek en nog een boek, een gedachte en een filosofie, maar alles tezamen moet daar een dragende kracht achter zitten, zo sterk en zo machtig dat zij in staat is elk normaal menselijk opzicht ter zijde te schuiven. De mensen zondigen, en wanneer in het zondigen de mensen dan toch nog het goede zien in het Christendom... U heeft misschien het verhaal gehoord van een Jood die door z'n vriend tot het Christendom bekeerd zou worden. En deze Jood zei: mijn geloof is oud, ik zal eerst naar Rome gaan en zien wat de groten Uwer kerk zijn, voordat ik besluiten zal. En de Christenen die beefden, want het was de tijd van grote verwording, de tijd dat menig prelaat niet gehuwd was, maar er wel een harem opna hield, de tijd van zedenbederf en weelde. Ik zie dat enkelen zich het verhaal reeds herinneren. De Jood vertoefde maanden lang in Rome en zag het verderf en de omkoperij overal. En toen hij terugkeerde tot Parijs, toen zei z'n vriend tegen hem: vriend, nu heb je alles gezien, wat denk je nu van het Christendom? Toen zei die Jood: Ik heb gezien hoe de groten der kerk verdorven zijn, ik heb gezien hoe de verwording overal rondsluipt; ja, ik zal mij laten dopen en Christen worden. En toen kon die Christen de vraag niet weerhouden, toen zei hij: Waarom? En het antwoord is een van de meest juiste, de meest filosofische overwegingen hierover ooit neergeschreven: Wanneer in zoveel bederf het Christendom niet ten onder gaat, dan moet het goed zijn. Ik zou het antwoord nog iets anders willen stellen, anders dan die schrijver: Jezus moet wel groot geweest zijn, dat Zijn werk en Zijn leer alle menselijke verwording, alle menselijke versuffing en onbegrip, geheimdoenerij en gewin-zucht te overwinnen, zelfs vandaag nog bestaat. Wat Jezus heeft gebouwd is alleen in zuiver stoffelijke zin reeds een wonderwerk, een cultureel meesterwerk, een sociologisch inzicht, dat ook vandaag aan de dag nog niet verbeterd kan worden, een simpele waarheid en diep esoterisch weten, die nog niet overtroffen zijn tot op deze dagen. Dat is het wat Hij heeft gegeven aan de wereld. En wat Hij gaf aan de geest? Een begrip van een Vader, van een God, die niet alleen maar de toornende, onberekenbare is, die hoog tronend boven je, willekeurig uitkiest en verwerpt, een God die - neem mij niet kwalijk - een paskwil wordt, omdat Hij alle eigenschappen des mensen heeft, op zodanige wijze dat Hij er haast een caricatuur van is geworden, die bij toeval almachtig is. Neen, Jezus leert de Vadergedachte; niet de verhouding van kind tot vader zoals gij U zich dat misschien voorstelt, want ver-

der gaat Zijn begrip daarover. Maar Hij leert de mens God te zien als liefde, als een kracht die in stand houdt en voortbrengt voortdurend; Hij toont U, voor het eerst misschien na lange tijd, een weg naar een God, die zich niet alleen maar tot een ras wendt, tot een volk of tot een geloof, maar een God die het Al regeert en alle dingen daarin gelijkelijk liefheeft. Ik wil het vraagstuk van genade, van het dragen van de aardse zondenlast etc. buiten beschouwing laten. De tijd die ik spreken mag loopt al ten einde. Maar, mijne vrienden, of wij onszelven nu Christenen noemen of niet; kunnen wij leven, vreudig, bewust en streven naar iets beters, wanneer er niet deze God is die Jezus ons toont? Kunnen wij werkelijk gelukkig leven, kunnen wij goed leven wanneer wij niet Zijn wetten, de wetten van naastenliefde en zelfverloochening zo nu en dan durven te volgen? Kunnen wij het doen zonder het begrip der eeuwigheid dat Hij geschapen heeft voor ons? Wij vanuit onze sfeer zeggen: neen, zonder dat zouden we niet kunnen. Wanneer gij nadenkt zult ge hetzelfde zeggen. Er zijn voor vele helden standbeelden opgericht en men heeft ook van Jezus menig beeld gezet op de openbare pleinen, de straten en langs de wegen, het beeld van de mens die lijdt aan het kruis, of van een Vrede-vorst die met een gloeiend, doornen omkroond hart, zegenend de handen uitstrekt over de voorbijganger. Ik zou voor Jezus een andere, een heel andere herdenking in steen willen bouwen wanneer ik op aarde was. Ik zou voor Jezus alleen maar één beeld weten dat juist is: een trap, een trap waarop staat het jaar één, die verder gaat en op elke trede een voornaam jaartal noemt, waarvan de laatste treden in het oneindige vervlieden. En aan het einde daarvan een poort, een grote sterke poort, die open staat en waar het licht uitstraalt, een kleine vriendelijke lamp, die de trappen afdalend met haar licht, schijnt uit te noden: mensheid, ga langs de trappen der wording, totdat ge binnen kunt gaan in het Rijk der Hemelen. Ik geloof dat dat het beste is dat ik van Jezus kan zeggen. Hij is geen mens meer voor mij, noch een God, Hij is een weg geworden die de wereld móet gaan of ze wil of niet zo langzamerhand, een weg die de enige weg is die haar redden kan en voeren kan tot een zuiver stoffelijke beschaving, de weg voor de geest die de enige weg is die de geest kan gaan zonder onder te gaan aan zijn eigen vooruitgang in stoffelijk opzicht. Hij is de weg voor een ziel die leidt tot het bewustzijn van het Al, waaruit we eens zijn voortgekomen, en daardoor tot een God waarin wij geloven. Ik meen hiermede gevoegelijk te kunnen besluiten. Ongetwijfeld zult ge er veel aan toe kunnen voegen uit Uw eigen weten en eigen hart. Laten wij, wanneer we de volgende keer samen zijn en Jezus' leven en lijden herdenken, vooral ook eren, niet de mens Jezus en niet Jezus de Zoon Gods, maar Jezus de Weg die ons tot volmaking voert. Ik dank U voor Uw aandacht.

De ORDE DER VERDRAAGZAMEN houdt haar bijeenkomsten iedere Vrijdag (8 uur) in het Gebouw " KEN U ZELVEN ", de Ruijterstraat 41, D E N H A A G.
Bezoekt deze regelmatig en introduceer zoveel mogelijk vrienden en kennissen, voorzover zij serieus van ons werk willen kennisnemen.

Goeden avond vrienden,

Het is thans aan U om te bepalen waarover wij spreken. Welk onderwerp zullen we vanavond kiezen?

- x Spiritualismus vincit mundum. Zou dit een stimulerende werking mogen en kunnen zijn om te komen tot een tweede hervorming welke zal zijn humanistisch Christendom?
- Ja, ja, kijkt U eens, begrijpelijkerwijze is het spiritualisme niet in de eerste plaats een godsdienst of zelfs een bewustwording. Het is een ontwikkelingsphase waarin de mensheid langzaam maar zeker haar eigen zelfstandigheid en bewustzijn t.o.v. het goddelijke moet vinden. Zal dus werkelijk het spiritualisme de wereld verwinnen? Ik kan het niet goed geloven. Het spijt mij zeer dat ik U niet met een gerust geweten toe kan roepen: o zeker, zeker, mijn waarde vriend, het zal de wereld verwinnen en de wereld één maken. Maar dat ligt niet in het karakter van het spiritualisme, want wat is het spiritualisme eigenlijk? Het is een openbaringswetenschap - als ik het zo eens mag noemen tenminste - d.w.z. het baseert zijn weten en kennen op een openbaring, het is een geloofsvorm. In deze geloofsvorm nu, uiteten zich zeer veel mensen, of geesten als U het zo wilt, elk in het bewustzijn van hun eigen taak, hun eigen weten en gedragen door hun eigen ervaring. Daar zit geen eenheid in, het is een vaak wat moeilijk te verwerken, in z'n verklaringen, zo niet tegenstrijdig dan toch vaak niet parallel lopend wezen dat hier op de wereld dit zegt en daar op de wereld dat. Natuurlijk niet iets waarvan we kunnen verwachten dat het de wereld overweldigt, want het is juist het werk van kleine groepen, van kleine kringen, kleine seances, die zeker over de wereld ontzettend veel mensen bereiken, maar die ieder toch hun eigen karakter dragen, elk hun eigen sprekers kennen, ieder hun eigen inzichten hebben in de wereld en al wat erbij hoort. Ik meen dat U nu zult begrijpen dat van een wereldoverweldigend spiritualisme niet zoveel kan komen, want de ogenblikkelijke vorm is nog zo streng sectarisch, zo dogmatisch in z'n opzet vaak, dat hierdoor eerder strijd tussen de spi-

ritualismen, dan een werkelijke overeenkomst mogelijk is. Ieder kent z'n eigen goden, z'n eigen profeten, z'n eigen waarheid, en is geneigd ieder die er anders over denkt, als wat minderwaardig aan te zien. En o wee als het strijdig is met wat jezelf denkt of hoort, dan is het natuurlijk des duivels, nietwaar? Deze verhouding van zieltjesvangerij - U moet goed begrijpen wat ik ermee bedoel, het is helemaal niet kwaad, hoor - maar echt zieltjesvangerij, proberen om eigen groep belangrijk en groot te maken, kan nooit leiden tot een wereld overheersen van het spiritualisme. Weet U, wat dat betreft doet het me denken aan de Engelse Labour Party, verdeeld in vele groepen en alleen één tegenover de buitenwereld. Die eenheid tegenover de buitenwereld die is ook maar betrekkelijk klein n.l. alleen, zolang alle belangen gelijktijdig worden aangetast, nietwaar? Neen, het spiritualisme zal de wereld niet overwinnen. Zeker, het brengt bepaalde waarden naar voren, waarden die in het humanistisch Christendom ook liggen, uitstekend, dat ben ik direct met U eens, maar wat zijn de werkelijke waarden die het spiritualisme uiteindelijk naar voren brengt? In de eerste plaats het afrekenen met dood, verdorvenis en hel in de oude vorm des woords, een eeuwig neergestort worden, waardoor het geen zin heeft om, wanneer je nu toch alleen maar een zondaar bent, toch nog wat te proberen. Dan kun je hoogstens van de genade afhangen. Daarmee rekent het spiritualisme af, het zegt: uiteindelijk zal alles tot God terugkeren, en wanneer je in het duister terecht komt, dan is het je eigen schuld. En wanneer je streeft naar bewustwording, dan zul je er uiteindelijk ook wel uit los kunnen komen. Het duister is er wel en het licht, maar hoe je daar zelf in leeft, is je eigen weg. Het zegt verder: je bent als mens verplicht om voor je medemensen te zorgen, je bent verplicht om tegenover de schepping de verantwoording te dragen die het bewustzijn je oplegt. Nou, daar kunnen we het ook direct mee eens zijn. Je moet trachten de stof en geest te helpen, uitstekend, maar zijn dit speciaal spiritualistische dingen? O neen, het is christelijk, het is humanistisch, het is Boeddhistisch enz. Dat vinden we overal weer. Wat is dan de factor die voor ons belangrijk is in het spiritualisme? Dat zij meer en meer breekt met het gangbare dogma, en door vele kleine dogma's te stellen inplaats van één groot, het voor de mensen gemakkelijker maakt uiteindelijk, deze gebondenheid, waarbij men alleen in een bepaalde weg verder kan gaan, en kun je daar niet meer doorgaan, dan sta je stil, om dat weg te nemen. Het spiritualisme bereidt de nieuwe wereld voor, maar het zal niet de nieuwe wereld zijn. Het is een middel, het is een weg, maar niet het doel zelf. De geest die over de wereld werkt, vreudig en bereid, z'n woord sprekend uit het licht en uit de lichte sfeer, eerlijk strevend in de naam Gods naar de volmaaktheid, jawel, mijne vrienden, die geest die werkt alléén maar op aarde, omdat het nodig is en niet omdat hij het zo buitengewoon prettig vindt, al zijn er ook wel bij die het natuurlijk eens aardig vinden. Het spiritualisme is ontstaan door de noodzaak en we zien dan ook al in vele kringen het bewust werkende medium, ofwel inspiratief spreken optreden, of op de duur de gewone redenaar die z'n lezingen houdt, maar steeds vrijer van alle dogmatische stelling. Wat doet het spiritualisme dan eigenlijk? Het probeert de mens te wijzen op z'n menselijke waarde, op z'n menselijke verplichtingen, op de eeuwigheid van z'n wezen en op de mogelijkheden der bewustwording. Het wijst hem op het individueel voortbestaan met een voortzetting van het leven na de dood, niet in een plotseling voleinde vorm, maar in een langzaam verdergaan, steeds hoger, steeds verder, tot je misschien uiteindelijk het hoogste bereikt hebt. Dat is natuurlijk zeer zeker in overeenstemming met het humanisme. En, zoals we al eens meer gezegd hebben, wij geloven dat een humanistische levensbeschouwing met geheel andere elementen dan de huidige zelfs, die een voortzetting zullen zijn van het Christendom dat op het ogenblik nog bestaat, een uiteindelijke nieuwe religie zal zijn, die de wereld omspoelt en die, eigenaardig genoeg, dan, omdat ze niet meer let op de naam of op de profeet, maar alleen op de wijze van leven en accepteren van het leven toegeeft, of je nu Boeddhist bent of Moslim, dat je ergens aan gelooft, of je een Jood bent of een heiden, je bent welkom, wanneer je maar leeft zoals God dat wil, zoals wij de schepping erkennen, dat Gods wil zich ook aan ons openbaart. Nu ja, dan ben je er. Het Christendom, zeker, omdat Jezus' leer daarin een nieuwe openbaring en een grote volmaaktheid bereikt. Humanistisch? Zeer zeker, want het humanisme wijst op de verplichting van de mens en tracht de mens te brengen dat hij het menselijk zijn waardig is en waardig beleeft. Zeer zeker, ook dat komt. Maar waar blijft het spiritualisme dan? Ach, dat zal langzaam maar zeker vervloeien, het zal worden tot een nieuw soort openbaringswetenschap, niet zoals nu nog, ongecontroleerd en onwetenschappelijk en onvaststelbaar. Het zal langzaam maar zeker worden tot een bewustzijn van de mens omtrent z'n eigen mogelijkheden, een ontwikkeling van vele slapende capaciteiten in die mens; het zal betekenen een nieuw en anders aanvaarden van het hele leven. En wanneer dat gebeurd is, dan spreekt men niet meer over spiritualisme, maar dan spreekt men alleen nog maar over het leven dat tot het leven spreekt, want dan is er geen geest meer bij, en dan is er geen geloof meer bij in die zin, dan is er een weten, een zekerheid waardoor het continue leven dat geen begrenzing kent door dood dan alleen maar het afkappen van één phase en het

beginnen van het volgende, als één geheel door de mensheid wordt gezien, ervaren, gerealiseerd. En wanneer dat het geval is, nu ja, dan zal de geest op de duur misschien ook z'n mond gaan houden. Want wanneer de wereld zover is, neem ik aan dat menige geest nog wat van de stof kan leren. Op het ogenblik echter is spiritualisme nog wel hard nodig meen ik, want de mensheid kan van de geest nog heel wat lesjes verdragen voordat zij zover is. Ik hoop, mijn waarde vriend, dat U het met dat betoog eens kunt zijn. Is er iemand die er iets over te zeggen of te vragen heeft, uitsluitend dit onderwerp, dan wil ik er gaarne nog even op ingaan. (Geen vragen).

- Geen vragen meer, nou, dan raad ik U aan: geniet Uw laatste kopje koffie, of hoe heet dat ook weer? Ja, het zal hier het laatste kopje koffie zijn, hè? Het klinkt erg pessimistisch, maar als U thuis bent kunt U rustig verdergaan, hoor. En wat mij betreft, ik geef het medium vrij. Na de pauze kunt U verdergaan met de "vragenrubriek". Goeden avond.

VRAGEN, welke nimmer een persoonlijk karakter mogen dragen, kunt U schriftelijk inzenden aan het correspondentie-adres van de Orde der Verdraagzamen, de Ruijterstraat 80, D E N H A A G.

U zult dan te zijner tijd in de VRAGENRUBRIEK het antwoord kunnen vinden.

NA DE PAUZE

Goeden avond vrienden,

Wij zullen met de VRAGENRUBRIEK moeten gaan beginnen. U weet het, persoonlijke vragen daar krijgt U geen antwoord op, alle andere vragen, zover als het ons op het ogenblik mogelijk is. Dus, begint U maar, vertelt U maar, waar gaat het over?

- x Bijgaand artikel stond in een der dagbladen. Wat is dit voor missie en wat is haar doel? Bevestigt dit geschrift werkelijk de opvattingen der vrijzinnig godsdienstigen? "Waar stierf Jezus? De Ahmadiyya Muslim Missie in Nederland heeft bovengenoemd geschrift uitgegeven, dat werd samengesteld door J.D.Shams en uit het Engels vertaald door N.Zimmermann. De op het eerste gezicht fantastische inhoud komt hierop neer dat Jezus niet aan het kruis zou zijn gestorven, maar in het rotsgraf waarin hij begraven werd, ontwaakte en in het leven terugkeerde. Daar hij zich evenwel in Israël niet veilig voelde verliet hij het land en begaf zich naar het nabije en Verre Oosten, waar hij onder Mohammedanen en Hindoes populariteit verwierf en onder de verstrooide stammen van Israel het Evangelie verkondigde - herhaaldelijk getuigde Jezus in de Evangeliën dat Hij gekomen was om het heil te brengen aan de over de hele wereld verspreide stammen van Israel. Eindelijk zou hij begraven zijn te Srinagar in Kashmir. Een foto van het graf is in het geschrift opgenomen."
- Nou, ik wil alleen maar zeggen dat het ongeveer zo juist is als het fabelachtige rijk van priester John, die, zoals U wel weet, de priesterkoning Johannes, nou, wordt gezegd te zijn de leerling van Jezus' Johannes, maar degenen die zich de moeite getroosten om het na te gaan, die komen tot de ontdekking dat het rijk van die priesterkoning Johannes, inderdaad wel christelijke beginselen kende, maar veel later bestond. En wanneer we de tijd na gaan rekenen, dan zullen we ook tot de conclusie komen dat onder normale omstandigheden die Jezus die in Srinagar begraven is, niet identiek kan zijn met Jezus die de Stichter van het Christendom is. Er is hier dus klaarblijkelijk sprake van een mystificatie. Die is overigens niet direct een van de Ahmadiyya - Soefi Missie, hoor, Ahmadiyya Muslim Missie vermoed ik dat het zal zijn en niet de Soefi, want bij de Muslims wordt Jezus erkend als een groot Profeet en wordt er inderdaad over gesproken dat Hij gewerkt zou hebben o.a. in Arabië, in Voor-Indië en zelfs zou zijn doorgedrongen tot Achter-Indië zo nu en dan. Wij menen dit als onjuist te mogen wraken; we kunnen het daar niet mee eens zijn. Alle gegevens die ons ter beschikking staan, wijzen er op dat Jezus inderdaad gekruisigd is. Of U het een kruisdood wilt noemen dat laat ik in het midden, hoor, want per slot van rekening, Hij leefde drie dagen later weer, nietwaar? Hoe kun je nu iemand dood noemen die leeft; dat is precies hetzelfde als met ons, je kunt ook wel zeggen dat wij dood zijn, maar wij zijn zo dood nog niet. Maar ondanks dit alles kunt U rustig van ons aannemen dat dit graf niet het graf van Jezus van Nazareth is, ofschoon de persoon in kwestie zich "Jus" noemde, of een afgekorte vorm van Jezus. Hij echter noemde zich niet de zoon Gods, dat mogen we er ook bij vermelden. En, dat is wel heel opvallend, hij noemde zich ook niet de zoon der mensen, maar hij noemde zich de verkondiger der waarheid. En nu zou het wel heel eigenaardig zijn, wanneer we aan moesten nemen dat Jezus eerst bij de Joden dus Zijn leer verkondigde in de ene vorm, om dan bij de verstrooide stammen van Israël - ook niet helemaal juist, maar enfin, laten we het er tussendoor glippen, want daar komt weer de Engelse Israël-theorie naar voren door die mijnheer de Zon, oftewel Shams - maar dat hier absoluut Jezus dan ineens een heel andere vorm van verkondiging accepteert. Nou, dat kan ik nu weer

niet accepteren. Als je een waarheid hebt, dan breng je één waarheid, je kunt haar op 100 manieren brengen, maar het zal altijd dezelfde waarheid blijven; zodra er afwijkingen in zitten klopt er iets niet. Wanneer daar bovendien een tijdsverschuiving tussen zit van bijna 100 jaar, dan ga ik zeggen: dat zal wel een ander geweest zijn, die waarschijnlijk Jood was, in ieder geval zekerlijk van het Christendom en de christelijke beginselen op de hoogte was, maar die in tegenstelling met Jezus, die optrad dus onder de Joden in het eigen land, o.a. de komst van een profeet aankondigde, iets waar de Moslims zich op beroepen wanneer het gaat over de aankondiging van Mohammed. Kijk, dat is natuurlijk een deel van een andere godsdienst. En als die mensen het nu willen geloven, best, maar wanneer wij de zaak nagaan, dan moeten we zeggen: het is net zoals met sommige dingen die de Christenen geloven, het kan wel een dogma zijn, maar waar is het zeker niet. Commentaar?

x Dank U wel vriend.

- Geen commentaar? Volgende vraag dan.

x Wat was, volgens U, het offer dat Jezus aan de mensheid bracht? Zijn reïncarnatie? of begon dit offeren pas, toen Hij de Christusgeest aanvaardde, waardoor Hij van te voren wist, dat Hij miskend zou worden?

- Nou, ik geloof niet dat het een offer is om te incarneren in de eerste plaats. Natuurlijk, voor de Geest Jezus kan het een offer zijn geweest, om te incarneren, waar Hij dit niet noodzakelijk behoefde te achten voor Zichzelf. Maar aan de andere kant, er moet toch een drang in Hem zijn geweest om die mensheid te helpen, want anders zou Hij dit niet gedaan hebben. Dát is dus niet het offer. Ik noem het ook geen offer dat Hij begint om die leer te verkondigen en weet dat Hij de kruisdood moet sterven, maar wat ik het grote offer vind wat Jezus brengt is dit: dat Hij Zijn eigen wezen en persoonlijkheid helemaal wegcijfert en daarvoor in de plaats de Christusgeest stelt. Wanneer U mij dus vraagt: "wanneer heeft Jezus Zijn grootste offer gebracht?" dan zeg ik volgens de Evangeliën drie jaar voordat Hij stierf, op het moment dat Hij - waarschijnlijk gedurende de doop in de Jordaan - afstand deed van het menszijn in de gebruikelijke zin van het woord en daarvoor werd de drager van een gedachte die ver boven het menselijke uitgaat en aan het menselijke bewustzijn een nieuwe richting trachtte te geven. Ik hoop dat het voldoende is.

x Dank U wel.

x Van Jezus wordt gezegd, dat Hij het lijden droeg voor de mensheid. Het is dus mogelijk voor een ander mens te lijden. Maar wanneer dit mogelijk is, dan zou men er die andere mens geen goed mee doen, want het lijden brengt loutering en hierdoor intenser begrip van het doel van het leven.

- Er bestaat in sommige landen een heel aardige gewoonte. Wanneer er iemand gestorven is, nu ja, dan kunt U begrijpen dat er van die vrouwen bij zijn die gaan zitten jammeren, en daar is het nu in de mode dat je het, niet zoals hier in Holland in een zakdoekje verbijt en wat boterhammetjes gaat maken voor de begrafenisgasten, maar daar ga je naast het lijk zitten en dan begin je te jammeren. En wat is nu het eigenaardige? Wanneer er nu vriendinnen zijn dan komen ze bij zo'n vrouw en dan gaan ze mee lijden d.w.z. ze laten voelen: je bent niet alleen, je staat niet alleen in je lijden. Op deze wijze draagt Jezus inderdaad het lijden der mensheid, want wat Hij allemaal geaccepteerd heeft, wat Hij allemaal doorstaan heeft, dat geeft een iedereen wel de zekerheid dat er iemand is die - ook voor Hem, omdat hij ook Hem daarmee een lering wilde geven - het lijden aanvaard heeft dat zoveel erger was, dat je eigen grote leed dan toch wel een beetje in een redelijker perspectief komt. Op die manier heeft Jezus geleden voor de mensheid. Maar nu iets anders, en dat is: kan Jezus lijden voor de mensheid op een zodanige manier dat de mensheid niet meer zal lijden? Volgens Zijn eigen uitspraak is dat onmogelijk: Ik ben niet gekomen om U de vrede te brengen, maar het zwaard. Dus Jezus komt niet om voor de mensheid te lijden in die zin dat Hij het lijden van de mensheid wegneemt, Hij komt ook niet om de zonden der mensheid weg te nemen zonder meer, Hij komt om de mensen te leren hoe ze zichzelf moeten zien en hoe ze zichzelf kunnen overwinnen. En om te bewijzen dat het mogelijk is, ondergaat Hij vele beproevingen en volbrengt Hij vele feiten die het normaal menselijke en het menselijke uithoudingsvermogen zeker begrenzen of te boven gaan. En zo zou ik willen zien het feit dat Jezus voor de mensheid heeft geleden. Maar de verlossingsgedachte waar sommigen zich op baseren, dat Jezus als het ware van te voren de entree in de hemelen heeft betaald voor al degenen die maar zeggen: "Heer, Heer, Heer," dat kan ik niet geloven; dat zou niet rechtvaardig zijn, dat zou niet eerlijk zijn. En wanneer Jezus iets was, dan was Hij rechtvaardig, ook in Zijn liefde, en Hij zal dus voor iedereen een voorbeeld hebben willen stellen, Hij zal geestelijk - zoals Hij dat ook doet, dat weten wij - voor iedereen gelijkelijk trachten een steun en een hulp te zijn, die Hem vraagt om die hulp, en bovendien voor een hele hoop die nieteens weten dat Hij bestaat, maar die aan een onzichtbare macht of aan een God hulp vragen en daarbij in zichzelf zoeken naar licht en bewustwording. Dat doet Hij wel, maar dat Hij Uw lijden draagt, neen; dat Hij Uw zonden

draagt? Neen, er bestaat n.l. geen straf, er bestaat oorzaak en gevolg. Per slot van rekening, iedereen vindt het heel normaal dat, als je met je hoofd tegen de muur aanloopt, dat je een buil hebt en dat die buil pijn doet. Stelt U zich nu voor dat iemand zegt: "nou, dan zal ik die pijn wegnemen". Nu dan blijf je met je hoofd tegen de muur lopen, nietwaar? Dan kom je nooit verder, want je moet eerst die pijn van die buil gevoeld hebben voordat je je realiseert: hé, die muur is harder dan mijn hoofd, dus ik doe verstandiger om voortaan naar een deur te zoeken, naar een weg waardoor ik die muur passeren kan en niet met te proberen daar recht doorheen te gaan. Dus ik ben het ten dele althans met de vraagsteller wel eens. Aan de andere kant zou ik willen zeggen: verwerp het niet, want door te bewijzen dat Hij dit lijden kon dragen als mens, heeft Hij ons bewezen dat wij ook ons lijden kunnen dragen en ons daardoor iets van de innerlijke zekerheid gegeven die ons anders misschien zo nu en dan wel eens zou mankeren. Iemand die er wat op tegen heeft?

x Dank U wel vriend.

x Ik heb wel eens gehoord dat de 40ste dag na de overgang een bijzondere betekenis heeft. Is dit inderdaad het geval en wat is de betekenis daarvan?

- Zover mij bekend niet. Ik weet dat de 40ste dag over het algemeen op aarde wordt beschouwd als een bijzondere dag, vandaar ook dat de z.g. grote vasten 40 dagen duurt. Als je tot bewustzijn wilt komen of je wilt iets bijzonders van God afsmecken, dan vast je 40 dagen op een eenzame plaats. Maar er is geen tijd aan onze kant, de tijd wordt persoonlijk ervaren, is dus volledig relatief en niet meer met dagen te meten. Hoe kan dan die 40ste dag iets van betekenis zijn? Het kan voor de een in Uw tijd uitgedrukt in enkele uren komen, voor de ander in enkele duizenden jaren. Daarom, neen, ik ben 't er niet mee eens; het spijt mij zeer.

x Dank U wel.

x Wat verstaat men onder "wachter op de drempel" bij de overgang?

- Ja, "wachter op de drempel bij de overgang" is onjuist. Er zou moeten worden gezegd: "wachter op de drempel bij de uittreding", en hiermee bedoelt men de vrees, de angst. Bij de overgang zul je die moeten passeren en heb je geen kans meer om terug te vluchten. Dus die wachter die betekent niet veel meer. Maar wanneer je uittreedt, dan moet je naar het lichaam terugkeren en zou je terugschrikken voor deze wachter, voor deze schrikgestalte dus, dan blijft die schrikgestalte je inderdaad wel volgen, daar kom je zo gemakkelijk niet van af. Dat kan soms op de duur een demon worden die je hele leven vergalt. Dus, wachter op de drempel, kunnen we het beste als volgt omschrijven: de kracht van al het negatieve in ons leven, in een vormloze gedaante ons zo voorgesteld dat het voor ons het toppunt van verschrikking wordt. Wanneer we die vrees kunnen onderdrukken en beseffen dat het alleen de eigen waarden zijn die we zien in dit wezen, dan kunnen we ook zonder vrees voorbijgaan en het rustig ter zijde schuiven, dan heeft het voor ons niets te betekenen en dan kan het ons ook niets ontnemen of niets rijker maken. Wanneer we echter daarvoor zwichten, dan overheerst het ons en dan worden we vaak de slaaf van deze wachter op de drempel, omdat wij uit angst voor de wachter de werkelijkheid die achter de drempel ligt, niet meer durven binnentreden, terwijl we vrezen voor een werkelijkheid waarin die wachter nog gepasseerd moet worden. Het enige wat ons dan overblijft is een waanwereld waarin wij voortdurend die slechte eigenschappen moeten bevestigen, opdat ze niet als een dreigend beeld met ons geconfronteerd worden. Is dit voldoende?

x Dank U wel.

x Zal de nieuwe politieke constellatie de vrede redden? of is de oorlog Oost-West binnenkort te verwachten?

- Dat zal pas beslist kunnen worden over ongeveer 1½ jaar, 2 jaar. Zoals op het ogenblik de toestand zich aan laat zien, kunnen wij verwachten dat de komende tijd in ieder geval pogingen tot toenadering betekenen tussen speciaal de Ver. Staten en Sowjet Rusland, waarbij men vooral op hoogpolitiek terrein zal trachten om te komen tot afzet van producten, uitwisseling, zekerheidsverdragen etc. en wij kunnen er van overtuigd zijn dat Rusland, mits daarvoor een prijs betaald wordt, geneigd zal zijn om verschillende keren in de toekomst het aanzien van de Ver. Staten op politiek terrein te redden. De Sowjet Unie n.l. is op het ogenblik nog niet in staat om met zekerheid een goede oorlog te voeren waarin ze dus nog iets wint. En ze is niet van plan om verliezende, alleen maar belast te worden met een grote hoeveelheid mensen en materiaal waar ze niets mee kan doen, daar heeft ze geen belang bij. Zij heeft belang bij de volledige beheersing van de mensen in haar eigen terrein en de langzame uitbreiding van dit terrein waarbij dan geleidelijk haar invloed ook definitief gevestigd kan worden. Een te groot aantal mensen die er niet aan gewend zijn, die dit niet accepteren dit soort regime, zouden kunnen betekenen het ontstaan van opstanden, het vormen van verzetshaarden en/of nopen tot massale moord, waarbij dan uiteindelijk niets gewonnen wordt, ofwel betekenen de ondergang van het huidige regime. Daar het regime zelve niet erg vast in het zadel zit, kunt U wel rekenen dat voorlopig althans de Sowjet Unie zeker niet zal trachten om een oorlog op grote schaal, een wereld-

oorlog te forceren. Dat ze met een zekere vreugde misschien allerhand kleine ongeregeligheden, opstanden en kleine oorlogjes zien, dat is weer een tweede kwestie en dat verschijnsel zullen we in de komende jaren wel meer tegenkomen. Wat betreft de Ver. Staten, ik geloof niet dat de Ver. Staten op het ogenblik in staat zijn om, gezien de toestand van het congres, te denken aan enigerlei maatregel die niet populair is, d.w.z. dat elke dreiging van oorlog, die niet onmiddellijk gepaard gaat met een verlies van aanzien, kapitaal, welzijn etc. voor de burgers der Ver. Staten van Amerika, een zeer onaangenaam effect zou hebben op de politiek. Het is daar n.l. ook voor elke senator: houd je aan je stoel vast, in 1956 zijn er verkiezingen. Wat Europa betreft, och, Europa dat behoeven we op het ogenblik nog niet zo au serieux te nemen. Het is qua levenssterkte, qua wapenproductie, zelfs qua grondstoffenproductie, op het ogenblik niet zo sterk dat het zich tegen een van de beide andere machten zou kunnen verzetten. De enige partner die dan nog een wereldoorlog kan veroorzaken is China, maar China is voor een groot gedeelte afhankelijk van Rusland voor de zware bewapening en zeker voor atoomwapens e.d. Ik geloof niet dat Rusland geneigd zal zijn om deze wapens aan de Chinezen in handen te geven om twee redenen: in de eerste plaats zijn represaille-maatregelen dan te verwachten vanuit de Ver. Staten en verschillende andere landen, die niet alle gelijktijdig met atoombommen vernietigd kunnen worden, maar die wel alle in staat zijn om visionair materiaal af te gooien boven Rusland en vooral boven de grote steden en industrie-centra daar. Ten tweede, een China dat deze wapens in handen heeft zou zich wel eens - want die tendenz is al lange tijd merkbaar, zeker sedert de dood van Stalin - willen ontrukken aan de Sowjet-invloed, inzoverre die van Moskou uitgaat, en trachten voor zichzelf een Aziatisch communisme in het leven te roepen, waarmee dan een nieuwe wereldmacht, een onaangename wereldmacht voor Rusland geschapen zou zijn. Ik geloof dus op grond van al het voorgaande aan te mogen nemen dat er geen groot wereldconflict zal komen. Of de nieuwe politieke constellatie daar iets toe bijdraagt? Ik geloof het niet. Het is n.l. op het ogenblik met de politiek zo, dat men achter de feiten aandraaft en slechts zelden in staat is van te voren maatregelen te treffen op de juiste wijze. De politiek kenmerkt zich door veel praten, veel plannen maken, veel wantrouwen en ongeloof en betrekkelijk weinig daadkracht op het ogenblik, en ik meen dat dit in een nieuwe of nieuwere politieke constellatie wederom tot uiting zal komen, totdat de laksheid en gezapigheid van de volkeren verloren gaat en deze wederom actief deel gaan nemen in het politieke leven en hun stempel gaan drukken op de regering, inplaats de regering te aanvaarden als een onvermijdbaar kwaad. Ik geloof dat dit voldoende is, ja?

x Dank U wel.

x Kunt U mij antwoorden op de vraag: hoe Kaïn, die de enig overgebleven zoon van Adam en Eva was, een nageslacht heeft gekregen, daar Adam en Eva door God geschapen de enige en eerste mensen waren?

- Als we aannemen dat het verhaal letterlijk waar is, dan is dit onzin. Ofwel we moeten naar de sage toegaan waarin staat dat Adam vóór Eva reeds een vrouw had genaamd Lilith, en dat Lilith dierlijk was, dus geen goddelijk bewustzijn in zich droeg, maar wel een nageslacht voortbracht. Ik meen echter dat ook deze stelling tot het rijk der fabelen is te verwijzen en wij moeten komen tot de juiste interpretatie van het bijbelverhaal, waarbij het paradijs Adam en Eva, staan voor het ontwaken van een bewustzijn dat het dierlijke overschrijdt bij wezens die in grotere hoeveelheid ook elders op aarde aanwezig zijn en waarbij de eersten hiervan dan genoemd kunnen worden een nieuwe mutatie, waarbij dan homo sapiens optreden. Het genus homo bestaat dus al, er bestaan mensvormen, maar hier bestaat de eerste bewuste mens. En wanneer Kaïn dan vlucht, zal hij natuurlijk met zijn gaven en kennis vluchten tot een minder beschaafd volk, zich daar een vrouw nemen, een nageslacht krijgen dat ook de eigenschappen van Kaïn, althans ten dele, overbrengt, zodat ook daar een nieuwe vorm van beschaving en bewustzijn kan groeien. Ik geloof dat dit de meest redelijke uitleg is. En zover mij bekend bestaat er geen enkel feit, uitgezonderd de letterlijke vertaling en interpretatie van de bijbel, die zelfs de theologen op het ogenblik al los gaan laten, om deze verklaring te geven te spreken. Commentaar? (geen commentaar).

x Wat kan de oorzaak zijn dat bij sommige mensen alle planten floreren, terwijl bij anderen juist het omgekeerde het geval is?

- Onder ons gezegd en gezwezen, heel vaak een gietertje dat wel of niet gebruikt wordt. M.a.w., iemand die van planten houdt, die zal onwillekeurig ook weten wat die plant nodig heeft en zorgen dat ze dat krijgt en regelmatig krijgt en op de juiste wijze. Een ander die zal misschien met heel veel bewondering maar zonder begrip die plant verzorgen en daardoor de ene keer teveel, de andere keer te weinig water geven, dan teveel zon, dan tocht enz. enz. Verder, voor een plant is zonlicht nodig in een bepaalde helheid. Er zijn planten, schaduwplanten, als je die voor de ramen in het zonnetje zet, dan zijn ze in 2 dagen dood. Er zijn ook weer planten, die hebben juist die felheid nodig want anders verwelken ze, verleppezen ze, verkleuren ze. Dus dit ligt voor een groot gedeelte, als U

het mij vraagt, aan de wijze waarop ze verzorgd worden. Echter één ding zou ik er nog bij willen bemerken: de wijze waarop een mens de planten en de bloemen benadert en zelve harmonisch uitstraalt t.o.v. deze dingen, kan veel aan het leven of niet leven daarvan bijdragen. En dan, natuurlijk kunnen ook aardstralen, die niet bestaan volgens de wetenschap, nietwaar, ze bestaan niet, maar ze hebben dan toch op het leven van sommige planten ook wel enige invloed, zodat U soms met de verplaatsing van planten ook kunt bereiken dat ze wel leven, terwijl ze, op dezelfde plaats gezet, altijd weer doodgaan, onverschillig welke plant U neemt. Nou, ik geloof dat ik daarmee de meeste redenen wel heb opgesomd. Als U er meer weet, vertelt U het mij, want dan heb ik ook weer wat geleerd.

x Het kan dikwijls gebeuren dat er b.v. een gasmeter in de kamer staat. Dat is ook zeer slecht voor de plant.

- Nu moet ik eerlijk bekennen dat ik aan gasmeters zelden aandacht besteedt tegenwoordig, maar ik kan mij voorstellen dat U gelijk heeft, wanneer n.l. die gasmeter niet volledig dicht is en dus enkele gassen vrijkomen die de uitwisseling van stoffen in de plant zelf bemoeilijken. Dat kan ik mij voorstellen, ik kan mij zelfs voorstellen dat er chemische rook is hier of daar, die ook planten bederft. Dus, daar heb ik in ieder geval weer iets geleerd. Als ik de volgende keer weer wat heb, dan krijgen ze dat argument vast en zeker ook te horen. (gelach).

x We menen in de natuur een grote doelmatigheid waar te nemen. Is de drang in de mens om zich nuttig te maken hieraan verwant? Is het verlangen, zich nuttig te weten in hoofdzaak gebaseerd op het aangename gevoel van meerwaardigheid t.o.v. anderen? Of is dit nuttig zijn van de mens t.o.v. zijn omgeving een onderdeel van het cosmisch plan en is het dus een drang die hij móet verwezenlijken om innerlijke vrede te verkrijgen?

- Ja, een lastige vraag, want ik voor mij, ik geloof dat de drang om zich nuttig te maken bij de mens eerder aangeléerd is dan aangeboren d.w.z. dat hier dus sprake is van de menselijke psyche, van de gedachtengang, de ervaring van de omgeving, waardoor een waardemeter wordt geschapen voor het "ik", en dat betekent dan dat je in die maatschappij natuurlijk wat wilt zijn en wat wilt bereiken. En dan ga je heel vaak je nuttig maken voor anderen of voor jezelf, om daardoor boven anderen uit te steken. Wat daarentegen wel goddelijk is, en de mens goddelijk is ingeschapen, is de z.g. nieuwsgierigheid. Er bestaat in elk wezen, mens, dier, een verlangen om te leren, om te weten, om te aanvaarden, en dit is goddelijk en dit hoort in een cosmisch bestel thuis. Dus denkt U nu niet dat dat nuttig maken zonder meer, de goddelijke eigenschap is, of dat dat hoort in het cosmisch bestel. Het is een factor die wij onszelf scheppen wanneer we mens zijn. En wanneer we eenmaal die gedachtengang hebben, dat bewustzijn, dan moeten we dat uiten omdat we anders onszelve niet meer waardig voelen. We hebben een bepaalde voorstelling van de ideale mens en daar willen we aan beantwoorden, zoals ik het heb van de ideale geest, nietwaar? Daar wil je nu eenmaal graag aan tegemoetkomen, je hebt dat idee, dat zou je willen zijn. En zo zijn er dan heel veel dingen die uiteindelijk op suggestie berusten. Heeft U wel eens zo'n heel ijverige, volijverige huismoeder meegemaakt? U weet wel, zo een die met stoffer en blik rondloopt als de gasten in de kamer roken, die elke dag een kapitaal aan meubelwas versmeert op haar meubeltjes enz. Zo'n vrouw die zo plichtsgetrouw alles vertroetelt en verzorgt, zodat er helemaal geen tijd meer overblijft om wat gezelligheid e.d. Zo iemand zegt: ja, maar ik moet mij nuttig maken voor mijn medemensen, dat is mijn taak, dat is mijn werk. Dat is helemaal niet waar; ze zou veel gelukkiger en beter op een andere manier leven. Maar zij heeft nu eenmaal altijd gehoord dat dat zo belangrijk was en ze moet ergens iets aan in orde maken en dan kiest ze haar huis maar. En kiest ze nu alleen maar haar huis, dan kan ik haar echtgenoot ook nog gelukkig prijzen, omdat vele vrouwen niet aarzelen om ook de echtgenoot geheel te herzien (gelach). Dus wanneer U mij dat vraagt - het is maar een aardig voorbeeldje even - maar dan meen ik dat dit niet in de eerste plaats een kwestie is van cosmische wetten en cosmisch bestel, maar wel van maatschappij en maatschappelijke omgeving. En dan verder wil ik één uitzondering maken en dat is voor de z.g. liefde of genegenheid. Ik zeg het apart omdat, het kan zowel sexueel als op geestelijke basis liggen. Wanneer een dergelijke band bestaat, dan krijgen we wel de drang om voor elkaar te zorgen, maar waar vloeit dat uit voort? Uit bezit-zucht. Dit nuttig maken, wanneer je het goed bekijkt, is niet je nuttig maken voor een ander of de drang daartoe, maar je nuttig maken voor jezelf opdat je behouden kunt wat je hebt, daar komt het vaak op neer. En wanneer we dit dus zien, dan is dat inderdaad natuurlijk, dat is altijd zo geweest. U weet wel die voorvader van U met die hele lange arm en die stenen knots. Die zorgde ook voor z'n vrouw en z'n kinderen, die waren van hem. Toch had hij helemaal niet de behoefte om zich voor een ander nuttig te maken, maar als een ander te dicht bij zijn hol kwam, dan nam hij zijn knuppel op en dan zei hij: ga je of ik sla je; of hij zei het nieteens, want hij kon niet praten, hij sloeg alleen maar. Dus dat is iets dat is natuurlijk. Maar daarentegen is het opvallend dat bij de dieren en bij de primitieve mensen die drang om nuttig te zijn leidt tot sociaal werk e.d. - neemt U mij

niet kwalijk dat ik het zo zeg, hoor - maar zelden of nooit aanwezig is, en is ze aanwezig, dan is het vaak omdat men daarmee gebreken van het eigen-ik wil bemantelen. Daar kunnen we wel uit concluderen dus, dat deze drang helemaal niet cosmisch is, maar uit de omstandigheden voortvloeit en uit de waarde van het eigen wezen en moet gezien worden, niet als een werken in de cosmos, maar als een doodgewone poging om jezelf te handhaven voor jezelf. Nou, als iemand daar iets op te zeggen heeft of het er niet mee eens is, vertelt U het maar.

- x Ja, mag ik hier iets op zeggen? We hebben het hier over nuttig zijn en dat behoeft dus niet te zijn dat je je eigen huisje gaat schoonmaken, want dat is natuurlijk wel wat egoïstisch, dat voel ik er wel uit, maar er zijn nog zoveel andere dingen. Als je nu ziet dat iemand in nood is, die werkelijk hulp nodig heeft, dat je daarvoor werkt en dat je dus uiteindelijk bereikt dat je een ander kunt helpen, zou dat eigenlijk niet de bedoeling van de vraag wezen?
- Dat is de bedoeling van de vraag, inderdaad, U heeft gelijk, maar het antwoord heb ik ook al gegeven daarin. Kijkt U eens, mag ik dan een ander voorbeeld geven? Je hebt vrouwen die ontzettend veel doen - laten we zeggen niet in Nederland, in de Ver. Staten b.v. - aan allerhand sociaal werk; die zitten in een groepje voor de kerk en die houden bazaars en ze doen aan de kankerbestrijding, ze collecteren voor de t.b.c., ze doen aan een naaikransje voor de missie over zee, ze zenden pakketten naar Oost-Europa enz. enz. Denkt U werkelijk dat die vrouwen, die zich zo druk maken, zich nu nuttig willen maken voor de wereld? Dat zeggen ze natuurlijk wel, maar dat is een vorm die ze geven dus, om inhoud aan haar eigen wezen te geven. En nu is het zo, dat een mens die volledig tevreden is, die zal, zolang die tevredenheid niet gestoord wordt, zich over het algemeen niet druk maken over de nood van een ander. Pas wanneer hij in contact komt met die nood en dus het eigen evenwicht wordt verstoord, dan gaat zo iemand ingrijpen. Maar dan maakt hij zich niet nuttig voor die ander in de eerste plaats, dan probeert hij zijn eigen evenwicht te herstellen. Als er iemand in het water ligt, dan voelt U dat mee, en dan gaat U dus zeggen: ja, maar dat kan toch niet, ik moet hem eruit halen. Dan doet U precies hetzelfde als de olifant, nietwaar, die een gewonde partner ziet en die hem in de kudde, in het midden, opneemt en die hem als het ware meestuwt tussen de andere. Dat is geen sprookje, hoor. Dat is niet alleen een sprookje wat Brehm e.d. vertelt, het gebeurt inderdaad. Dus dat is nu weer het kudde-instinct. Omdat je in die mens jezelf herkent, wil je hem helpen. En zou je hem niet helpen, dan zou je een zelfverwijt hebben, omdat je denkt: als ik dat nu eens geweest was. Maar noemt U dat je nuttig maken? Ik weet het niet.
- x Dus het zou eigenlijk niet goed zijn, als je een medemens wilt helpen die in nood is. Het zegt mij: je moet dit doen, het doet er niet toe wie het is. Volgens U zou de mens zich dus zelve maar moeten redden.
- Je zou in ieder geval verstandig doen als je niet, tenzij het noodzakelijk is, ingrijpt in het leven van anderen. En dat is hetgeen wat veel van die mensen die zich z.g. nuttig maken, juist doen. En alleen dat is hetgeen waar ik in hoofdzaak op doel, dat is nuttig maken, want ik meende althans enigszins duidelijk omschreven te hebben dat al het andere tot zelfzuchtige belangen kan worden teruggebracht en dus een deel is van het persoonlijk wezen en geen cosmische wet is, maar normaal de wet van zelfbehoud. Begrijpt U?
- x Ja.
- Ik hoop dat ik daar niemand mee beledig die aan dit werk doet, maar gaat U het na en ziet U hoe het in elkaar zit, dan komt U tot de conclusie dat de mensen die er het meest aan doen, het minst in zichzelf vrede hebben. En dat wijst er wel op dat hier geen sprake is van een altruïstische drang. Wanneer wij met iemand in contact komen, dan wordt het wat anders. Wanneer U iemand in huis heeft die verhongert en U heeft nog wat eten, dan geeft U die te eten. Dat is logisch, anders zou U geen mens zijn; dat is nu gewoon "hebt Uw naasten lief gelijk Uzelve". Je kunt niet iets naast je ten gronde laten gaan zonder er zelf schade van te hebben, begrijpt U?
- x Ja, dat is de eenvoudige vorm.
- Dat is de eenvoudige vorm, inderdaad. En weet U wat nu de ingewikkelde vorm wordt? Heeft U wel eens gelezen de "Kleine Parade" van Henriëtte van Eyk?
- x Ja.
- Heeft U daar ook die geschiedenis gelezen over, hoe heet het, de bazaar die daarin staat? Zo gaat het met een hele hoop dingen. Mag ik U even enkele dingetjes opnoemen? Nederland laat ik wederom buiten beschouwing. Inzameling gehouden ten bate van de z.g. Community Gest, d.w.z. een samenwerken van inzamelingen door verschillende genootschappen in Chicago, actieduur 3 weken, opbrengst 1.200.000 dollar en nog wat; daarvan na aftrek van de gemaakte kosten ten bate van de verschillende groepen waaronder Rode Kruis en verschillende andere, ongeveer 500.000 dollar; kosten 700.000 dollar. Al degenen die daaraan hebben gewerkt, die hebben eigenlijk een hele hoop geld verknoeid; ze hebben een hele hoop drukte gemaakt en ze hadden op een eenvoudiger manier hetzelfde bedrag ook kun-

nen krijgen, maar ze wilden nu graag die 1.200.000 hebben, die 500.000 was ze niet genoeg. Begrijpt U? Daar krijgt U het in ingewikkelde vorm. Het is heel begrijpelijk dat we zeggen: er is een overstroming geweest, we moeten helpen. Goed, accoord, onmiddellijk, zo goed als we kunnen. Maar als er nu gezegd wordt: "er is aan de andere kant van de wereld een ramp geweest; we moeten helpen", wat heeft dat voor U persoonlijk nog te betekenen? Het is een klein beetje kudde-instinct en meegevoel, desnoods een beetje naastenliefde, waardoor U zegt: "ik geef wat", maar wat bereikt U in werkelijkheid? Kunt U absoluut goed helpen? Neen. Denkt U maar aan wat hier gebeurd is in Zeeland, waar ook op een gegeven moment behoefte was aan zandzakken, en toen kwamen ze aandrigen met dozen zakkammetjes. Ja, dat is niet gepubliceerd natuurlijk, maar dat is gebeurd. Er was behoefte aan dekens en die waren er niet, maar er waren wel zuurtjes; aan dekens zou men later wel eens even denken. Het is er allemaal gekomen, wonder boven wonder, maar daar zit toch iets fout, daar is het persoonlijk contact weg; daar wordt deze liefdadigheid, of een kwestie van beroepsmensen, die dus op kosten van anderen als het ware, die de gaven die die anderen geven, distribuëren, vaak heel doelmatig, dat ben ik met U eens, maar toch wel op een zeer onpersoonlijke manier, waarbij die mensen misschien kunnen denken dat ze erg nuttig zijn, maar waarbij ze in werkelijkheid vaak betekenen het afschuifstelsel bevorderen. Ik wil U een paar voorbeelden geven. Vroeger, als er een zieke was, dan ging de buurvrouw zorgen, tegenwoordig zeggen ze: bel maar even de wijkzuster of het Rode Kruis op. Vroeger zei men: er is iemand ziek, laten we er voor zorgen. Tegenwoordig zeggen ze: nou, laat de regering dat betalen, ben je gek, betaal ik daar m'n belastingcenten voor? Dat is het resultaat van deze nuttigmakerij van een hoop mensen, en daarom ben ik daar niet zo enthousiast voor. Ik zie wel het goede in van alle sociale wetten en verzekeringen, van het Rode Kruis, van het Groene Kruis, van een Blauwe Kruis, van, wat hebben we nog meer voor kruisen? Van kankerbestrijding, t.b.c. bestrijding, en al die dingen meer, maar ze hebben één groot gebrek: dat ze te groot zijn, dat er een hele hoop mensen zich nuttig maken en in werkelijkheid zich niet nuttig, maar alleen belangrijk willen maken; dat ze in die belangrijkdoenerij de werkelijke zaak zodanig ver uit het oog verliezen, dat het zakelijk en onpersoonlijk wordt en dat in die onpersoonlijkheid verloren gaat het contact van mens tot mens en daardoor op de duur men maar al te zeer geneigd is om te verwijzen naar de instelling, hè?

x Ja, daar ben ik het volkomen mee eens.

- En dat is natuurlijk het grote gevaar eraan verbonden, en daarom zeg ik: dit noem ik geen werkelijk nuttig zijn; ik kan dat niet zien als een nuttig zijn, ik kan dat alleen zien als een poging om gewichtig te zijn, om je tijd te vullen, om desnoods vrienden en bekenden te maken of wat anders, maar ik kan het niet zien als zo iets wat werkelijk nuttig is voor de naaste. En wanneer ik zoek naar iemand die nuttig is voor de naaste, dan zie ik dat er altijd onmiddellijk een persoonlijke relatie bestaat en dat juist deze persoonlijke relatie het nut uitmaakt, het werkelijke nut en gelijktijdig ook de egoïstische inslag van de hulp.

x Dus alle collecten die zouden dus eigenlijk, dat huis aan huis collecteren door kinderen nog wel liefst, dat is dan eigenlijk dus ook af te keuren.

- Ik vind het een paskwil.

x Ja, ik ook, maar er zijn een hele boel andere mensen die dat niet vinden.

- Nee, dat kan ik begrijpen, het is erg gemakkelijk, het is o zo gemakkelijk, je maakt je er weer met een dubbeltje af of je tekent voor twee kwartjes op de lijst, en zo nu en dan gaan er een paar van die kinderen ook collecteren, omdat ze graag zuurballen willen kopen en dan komen ze bij de kinderrechtter terecht, nietwaar? Het resultaat "oorzaak en gevolg", hoor. Nou hebben we er genoeg over gesproken?

x Jawel, dank U.

x Er is 14 dagen geleden gezegd door de eerste spreker, toen hij het over de Orde had, dat de Orde geen genade kon geven en wel de kerken, maar gelooft U dat de kerk genade kan geven?

- Ach ja, dat geloof ik, zo goed als ik geloof dat U een privé bank kunt openmaken en Uw eigen geld uitgeven, het is alleen maar: wat is het waard? Maar kijkt U eens, wij kunnen ^{geen} genade erkennen of geven, om de doodeenvoudige reden dat het hele leven een gave is en we dus alles een genade moeten noemen of niet. En wij geloven niet aan een speciale bevoorrechtiging van de een boven de ander. En zo komt de kerk dus met haar genadeleer, die vertelt dat je onder bepaalde voorwaarden meer kunt krijgen dan je buurman. En nu zeggen wij: dat geloven wij niet, we geloven wel dat je meer kunt verdienen dan je buurman, wanneer je er dus de moeite voor doet en er dus voor werkt, maar we geloven niet dat iemand je dat cadeau kan geven. Wanneer ik het goed heb, was dat naar aanleiding o.a. van een gesprek over aflaten e.d., ja?

x Oner de Orde.

- Ja, over de Orde, maar dat is er toen ook even bij te pas gekomen. Daar is al eens over gevraagd. Dus, U moet goed begrijpen: helpen kunnen wij, zo nu en dan, een enkele keer; we kunnen natuurlijk proberen om U wat bij te brengen, maar we kun-

nen U niets cadeau geven, we kunnen U alleen maar helpen om iets te verkrijgen, wanneer Uzelf dat doet. Het gaat erom dat U het doet, wij kunnen het niet. Wij kunnen alles doen voor U en dan kunnen we U nog niet zoveel geestelijk en lichamelijk verderbrengen. U bent het die de zaak zelf aan moet pakken. En wanneer U nu in een kerk komt en U zegt: nu ja, "hier heb je een gebedsformulier, prevel dat 500 keer en dan is de zaak in orde", dan zeggen wij - neem me niet kwalijk -: daar klopt iets niet! Met zo'n formulier kun je het niet kopen, er bestaat geen geestelijk geld waarmee je geestelijk of lichamelijk voordelen kunt betalen met woorden. Alleen met eerlijk en oprecht werken en streven daar kun je de dingen mee bereiken en anders niet, en daarom zegt de Orde dat.

x Dank U wel.

- Nou, ten hoogste nog 2 vragen als er nog zijn en anders direct het woord aan de laatste spreker.

x Er is ons enkele weken geleden beloofd een onderwerp van het "pastoorke" over "stenen voor brood", maar totnogtoe hebben we daar niets van gehoord. Ik ben er toch wel erg belangstellend naar.

- Dat kan ik best geloven, maar als U zich even realiseert welke moeilijkheden eraan verbonden zijn en verder U realiseert de Orde zelf in een overgangperiode zich bevindt, waarbij het lastig is om een homogeen gezelschap te krijgen, dan zult U ongetwijfeld ook billijken dat we dit eens tot later uitstellen.

x Ik hoop dat het toch nog eens een keertje komt.

- Maakt U geen zorg. Het is zelfs eens geweest dat we een jaar tevoren zeiden: we zullen toch eens een keer over dat onderwerp gaan spreken wanneer de gelegenheid en omstandigheden gunstig zijn. Het heeft 13 maanden en 2 weken geduurd, maar het is gekomen.

x Dank U zeer.

x Ik heb nog één vraag, over het ingeboren zijn om anderen te helpen. Zo gauw als we een klein beetje bewust worden, dan geeft het een reuze blijdschap, innerlijke blijdschap, dat is natuurlijk ook in zekere zin egoïsme en ik geloof dat U zich aan hetzelfde ook schuldig maakt.

- Natuurlijk, heeft U ons ooit horen zeggen dat we altruïsten zonder meer zijn?

x Nee, maar ik wou alleen maar zeggen: ik geloof niet dat dat kwaad is.

- Dat hebben we niet gezegd, nee, nee, nee, nee, nee, dat doen we niet, hoor! We hebben niet gezegd dat het kwaad is, maar we hebben gezegd dat dit nuttig maken niet een cosmische wet is, en dat is heel wat anders. Per slot van rekening, dan kunnen we ook er wel over gaan discussiëren of het nu goed of kwaad is om kauwgom te kauwen, want wat gebruiken de dames hier? Dropjes, wat hebben we nog meer gezien? Ik heb ergens een chocolaadjie ook al eens gezien, hè? Ja, sommige van de heren ook, ik bedoel daar kunnen we wel over gaan praten: is dat nu goed of kwaad? Wat zullen we ons daar druk over maken. Voor de persoon in kwestie zal het ongetwijfeld aangenaam zijn, en zolang het niet stoort voor een ander, wat maakt U zich druk daarom?

x Als het op onze weg gebracht wordt, zou het niet de bedoeling zijn van het leven, dat, wanneer het op onze weg gebracht wordt, dat we dan moeten helpen?

- Als het in de bedoeling van het leven ligt, dan kunt U niet anders, en wanneer U niet anders meer kunt, dan kunnen we gaan zeggen: nu wordt het een cosmische wet, hoor. Maar aangezien blijkt dat dat nuttig maken - want daar ging het over - juist niet noodzakelijk is, moeten we er een drijfveer voor zoeken, en dan vinden we die drijfveer in de mens zelf eerder dan in zijn omgeving, ook wanneer die drijfveer in de mens door de mens zelf vaak niet gerealiseerd wordt. Denkt U maar aan de dame die met de herziening van het huis, met de echtgenoot bezig was, hè? Nou, dan zullen we nu zo langzamerhand eventjes gaan pauseren, tenminste ik hoor zo iets zeggen.

x Voorz. Even een ogenblikje om een andere band op te zetten.

ABONNEMENT OP ONS WEKELIJKS VERSLAG. Door storting van f 5.20 op giro 517676 ten name van J. Rientjes, Havenkade 60, Scheveningen (telefoon: 554162, verzekert U zich gedurende 10 weken van de ontvangst van ons orgaan dat 50 cent per nummer kost.
VAN ALLE REEDS VERSCHENEN NUMMERS HEBBEN WIJ NOG EXEMPLAREN IN VOORRAAD!

Goeden avond vrienden,

We zullen dan de bijeenkomst gaan besluiten zoals gebruikelijk, met de rubriek die wij HET SCHONE WOORD noemen. Ik zou gaarne van U 3 onderwerpen hebben waarop wij deze laatste beschouwing kunnen baseren.

x MOEDER - LEVENSAANVAARDING - HERVONDEN.

- Ik dank U zeer. Er moet mij echter 1 opmerking van het hart. Waarom zoeken wij het altijd zo in die grote woorden? Ik hoor zo weinig van U eens een zeer eenvoudig woord, en toch hebben zeer zeker de eenvoudige dingen een cosmische waarde evenzeer als de begrippen die niet in zuivere vorm omschrijfbaar zijn, maar alleen een deel omhullen dat verder vaak vaag blijft.

LEVENSBEWUSTWORDING

Er is iets, ik ben iets,
 Maar 'k weet niet waarom ik ben
 Noch ook blijf bestaan.
 Ik weet niet, is mijn zijn reëel
 Of blijft het sombere waan?
 Daar 'k ben een droomfiguur,
 Een deel van anderer droom.
 'k Stamel langzaam:
 Ach, ik ben bedremmeld en met schroom
 Om 't groots gebeuren
 Ik besta, ik leef, ik ben.
 Waar is de grens, wat ben ik
 Wezen, geest, een mens? Maar 'k leef
 En het leven geeft mij kracht
 Ik streef en tracht
 Schromend te bepalen
 Hier in mijn wezen, vol van macht
 En daar, daar moeder's hand.
 Hé, hier is licht, daar is het nacht,
 Hier vreugde en daar leed.
 Ik ben, en in 't zijnde voel ik

Ja, en dan geef je je over aan allerhand overpeinzingen, maar
 in je stamel je een paar woorden: "moeder", "vader", omdat dat begrippen zijn die
 in je leven werkelijk het wezenlijke, het gewicht kunnen zijn; je kunt niet zonder
 dat.

MOEDER

Wat werd er 'n zoeter woord
 Op de wereld ooit gehoord
 Dan moeder?
 Zij is de veilige geborgenheid
 Zij is het die je troost
 Wanneer je schreit;
 Zij geeft je leven, zij geeft je kracht
 Zij is het die je voort heeft gebracht,
 Zij is het die gaat met je alle wegen,
 Haar beeld dat lacht je altijd tegen.
 De moeder, die je gedragen heeft,
 Is deel van 't leven dat je leeft.
 De mensheid werd uit de aarde geboren,
 Toen in het eerste gloren
 Der zon

Op de aarde het leven aarzelend
 Stil, zijn lange weg begon.
 Een mensheid leeft op moeder-aarde,
 En gaat ze verder keer op keer
 Van sfeer tot sfeer
 Naar een nieuwe wereld,
 De aarde die vergeet zij nimmer meer.
 Want de aarde is de moeder
 Die de ervaring heeft gebaard
 Waardoor je thans met ziende ogen
 In de grootse cosmos staart.
 En gaat de wereld dan verloren,
 Dan roep je: "moeder" keer op keer
 En daalt als kind in nood en zorgen
 Vanuit de sfeer
 Tot moeder-aarde neer.

Want ja, naar moeder ga je wanneer je wat verloren hebt, wanneer je steun nodig
 hebt of goedkeuring. En omdat moeder dat betekent, geeft ze ons dingen die ze
 zelf niet eens beseft. Juist dank zij moeder, herwin je vaak vele dingen die je
 dacht voor goed verloren te hebben. En wanneer ze lang, lang al verdwenen is uit
 je gezichtseinder, dan is het of ze toch nog tot je spreekt en dan komt er een
 moment dat al het vergane weer opkomt en opleeft in je en dat je kunt zeggen:

HERWONNEN

Herwonnen heb ik de aarde,
 Herwonnen heb ik de geest,
 Onbevreesd
 Durf ik verdergaan
 Tot in de hoogste sferen.
 Herwonnen heb 'k 't waar
 Begrip van het zijn.
 Ik behoef niet weer te keren
 Tot moeder-aarde,
 Ik hoef niet meer te vluchten
 In minder lichte sfeer
 Ik zoek niet naar 't hoogste
 Van lichaam keer op keer.
 Herwonnen heb ik gulden vrijheid.
 Zoals 'k in 't begin eens heb gestaan
 Zo kan ik, door wat al mij baarde
 Tot aan het einde verdergaan
 Herwonnen goddelijke klanken
 De stem die spreekt door heel 't Al

Herwonnen al die grootse gaven
 Van gedachten zonder tal
 Die dorstende geest steeds weer laven.
 De ketenen, ze zijn gebroken
 Verworpen en begraven
 'k Ben vrij, herwonnen werd het licht
 Ik ben ten hemel opgericht
 En zal in vrede nu ontslapen,
 Ontslapen uit een aards bestaan
 Ontslapen uit der sferen baan
 Van sfeer, van lach, van duister leed.
 Voor mij is 't lot volbracht,
 Herwonnen heb ik nu het licht,
 Den dag, en achter mij de nacht
 Verwaasd als 't ware, Ik ken m'n God
 Ik zie der wereld, weet m'n lot
 Ik ben één met Hem die alles leidt
Een levend deel der eeuwigheid.
 En daarmee dank ik U voor Uw aandacht
 vrienden. Goeden avond.